

ПРЕДМЕТ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Питання визначення предмета правовідносин у сфері нагляду та контролю за дотриманням законодавства органами державної влади та їх посадовими особами розглядали ряд вчених, серед яких В.І. Бабенко, Л.М. Давиденко, М.І. Мичко, М.В. Руденко, П.В. Шумський, М.К. Якимчук та інші. Проте комплексного дослідження щодо визначення предмету правовідносин у сфері нагляду та контролю за дотриманням трудового законодавства науковцями не здійснювалось, що й обумовило актуальність цієї теми.

Предметом є найбільш значимі властивості, зв'язки, які суб'єкт виділяє в об'єкті, виходячи зі своїх цілей. Філософський енциклопедичний словник зазначає, що на відміну від об'єкта, у предметі пропонується бачити не тільки об'єктивне, а й суб'єктивне. З одного боку, при правильному виділенні предмет – це частина об'єкта, і в цьому сенсі в предметі немає нічого, що не містить у собі об'єкт. З другого боку, предмет суб'єктивний, не тотожний і не рівнозначний об'єктові, тому що, виділяючи предмет, той, хто його пізнає, виходить зі своїх цілей, визначаючи в об'єктові тільки істотне, абстрагуючись від багатьох чого, що не становить для нього інтересу [1, 525]. Тобто, філософська наука стоїть на позиції розмежування об'єкта та предмета, що, на нашу думку, є вірним та доцільним.

Розглянемо поняття предмету правовідносин, під яким в юридичній літературі розуміють властивості, характеристики, особливості, закономірності взаємодії структурних елементів у процесі розвитку об'єкту, найбільш значимі в даний момент для теоретичної та практичної суб'єкта [2, 4].

Про предмет прокурорської діяльності говориться ще в Основному законі нашої держави – Конституції, якою визначаються межі діяльності будь-якого державного органу та його посадової особи. Не виключенням є і прокуратура України, яка повинна здійснювати свою діяльність у межах наданих їй конституцією та законами України. Саме в Конституції визначаються основні повноваження прокуратури та те, на що вона повинна поширювати свою діяльність.

У діяльності прокуратури також доцільним є виділення поняття предмета прокурорських правовідносин для правильного та більш точного дослідження важливості прокурорського нагляду у сфері дотримання трудового законодавства. На сьогодні в юридичній науці немає однозначної думки щодо виділення предмета прокурорського нагляду. Про доцільність виділення цього поняття у сфері прокурорської діяльності говорив О.Р. Михайленко, підкреслюючи, що наглядова діяльність спеціально уповноваженого прокурора завжди має оціночний характер. При цьому О.Р. Михайленко слушно вважає: «... повинно бути те, що аналізується, оцінюється, на що поширюється, де здійснюється (об'єкт нагляду) і те, що визначає суть цієї оцінки, її критерії, виходячи з нормативних актів, за виконанням та застосуванням яких і здійснює прокурор свій нагляд (предмет нагляду)» [3, 139].

Загалом, предмет прокурорського нагляду в теорії правової науки визначений як додержання та правильне застосування Конституції України та законів України юридичними та фізичними особами. Службове призначення даного поняття полягає у виконанні його для розмежування галузей прокурорського нагляду [4, 19]. М.А. Погорецький під предметом прокурорського нагляду розуміє або законність, точне виконання чи дотримання законів, або акти й дії посадових осіб, а також суспільні відносини, що складаються у сфері забезпечення законності, або норми права, за виконанням яких здійснюється нагляд [5, 119].

Законом України «Про прокуратуру» передбачено, що предметом нагляду за додержанням і застосуванням законів є: 1) відповідність актів, які видаються всіма органами, підприємствами, установами, організаціями та посадовими особами, вимогам Конституції України та чинним законам; 2) додержання законів про недоторканність особи, соціально-економічні, політичні, особисті права і свободи громадян, захист їх честі та гідності, якщо законом не передбачений інший порядок захисту цих прав; 3) додержання законів, що стосуються економічних, міжнародних відносин, охорони навколишнього середовища, митниці та зовнішньоекономічної діяльності (ст. 19) [6].

Розглядаючи роль прокуратури та прокурорського нагляду у трудових правовідносинах, В. Л. Костюк констатував, що предметом прокурорського нагляду є: відповідність актів, які видаються всіма роботодавцями, у тому числі, органами, підприємствами, установами, організаціями та посадовими особами, вимогам Конституції України та чинним законам: додержання законів про недоторканність особи, соціально-економічні, у тому числі і трудові, особисті права і свободи працівників, захист їх честі та гідності, якщо законом не передбачений інший порядок захисту цих прав; додержання законів, що стосуються трудових та пов'язаних із ними відносин [7, 5]. Таким чином, предметом прокурорського нагляду у сфері трудового права виступають суспільні відносини, які визначають трудові, соціальні, особистісні права та свободи працівника, відповідність актів, що регулюють трудову діяльність Конституції та іншим Законам України. Ми вважаємо, що при здійсненні прокурорського нагляду органами прокуратури потрібно досить зважено та відповідально підходити до визначення предмету прокурорського нагляду, адже його правильне визначення є необхідним для здійснення прокурорської діяльності у цій сфері. Тобто чим доступніше будуть визначені ті суспільні відносини, які є найбільш вразливими у трудовому праві, тим більше уваги буде приділятися працівниками органів прокуратури щодо здійснення за ними прокурорського нагляду та контролю.

Література:

1. Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. энциклопедия, 1993. – 928 с.
2. Касьяненко Л.М. Об'єкти та суб'єкти фінансово-процесуальних правовідносин / Л.М. Касьяненко // Фінансове право. – 2010 – № 4 (14). – С. 4-7.

3. Михайленко О.Р. Прокуратура України: підруч. / О.Р. Михайленко. – К.: Юрінком Інтер, 2005. - 296 с.

4. Прокурорський нагляд в Україні: курс лекцій [для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / [В.Т. Нора, Я.О. Береський, І.І. Когутич, З.Д. Котик та ін.]; за ред. В.Т. Нора. – Львів: Тріада плюс, 2002. – 280 с.

5. Погорецький М.А. Прокурорський нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю / М.А. Погорецький // Вісн. ун-ту внутр. справ. – Х., 2000. – Вип. 10. – С. 117—125.

6. Про прокуратуру України: Закон України від 05.11.1991 № 1789-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991 - № 53. – Ст. 793.

7. Костюк В.Л. Правосуб'єктність органів які здійснюють державний нагляд у сфері праці: науково-правовий аспект. / В.Л. Костяк // Часопис національного університету «Острозька академія» Серія «Право». - 2012. - № 1 (5). – С. 1-15.
